

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România	30 lei
6 luni	16 „
3 luni	8 „
Străinătate: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni	

A P A R E

De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA & ADMINISTRAȚIA

București, CALEA RAHOVEI — 5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON No. 16/98

S U M A R

Contractul de cont-curent, de d-l V. Dimitriu;

JURISPRUDENȚA :

Curtea de casație, s. I: *Jordan M. Stoianof cu Memul Seid Bey*;Idem: s. III: *Vasile Fochianu cu Primăria București*;Curtea de casație din Franța: *Ce recurs are terțiul detentor care a plătit datoria întregă a unui imobil hipotecat, contra detentorilor altor imobile hipotecate ale aceluiași debitor? cu o Observație*;Curtea de apel din Douai: *Legal făcut unei persoane nedeterminate.—Nulitate, cu o Observație de d-l D. Alexandresco*;

CONTRACTUL DE CONT CURENT

(Urmarea 29-a) (*).

INTAIA CATEGORIE

Cauzele ce produc încetarea de drept.

Legiuitorul prevede în mod special, că aceste cauze, care produc încetarea sau desființarea, după expresiunea întrebuițată în textul legii, sunt în număr de 3: scadența termenului convenit, retragerea și falimentul uneia din părți.

Să examinăm în parte pe fie-care din aceste trei cauze.

1° *Scadența termenului convenit.* Nici o dificultate nu poate să existe în acest caz. Din moment ce părțile au stipulat prin convențiunea lor, că contractul are să dureze un timp determinat, prin expirarea aceluși termen, de drept contractul trebuie să înceteze, precum ar fi încetat or-ce alt contract dintre părți, care ar fi fost format pe un termen hotărît. Aceasta e atât de adevărat, că chiar, dacă legiuitorul n'ar fi prevăzut prin o dispozițiune specială acest caz de încetare, rezultatul nu s'ar fi schimbat, contractul tot ar fi încetat după expirarea termenului. Neapărat că părțile pot să-l continue mai departe, de vor voi; dar, în atârî împrejurări, nu mai există vechiul contract, ci un altul nou cu aceleași condițiuni și poate chiar cu

aceleași termen, după cum vor fi convenit. Dacă însă părțile înainte de a fi expirat termenul, îl vor fi prelungit, în acest cas vechiul contract va subzista; căci de comun acord părțile pot aduce or ce modificări contractelor încheiate cu rezerva drepturilor câștigate de cei de al treilea; și în specie s'ar putea dice, că ele au căzut de acord de a modifica clauza din contract relativă la durata lui fixând o la o epocă mai depărtată. De altă parte după cum corențiștii pot conveni să schimbe epoca încetării contractului, măbind termenul pentru care el fusese încheiat, tot astfel vor putea să strămute acea epocă la o dată mai apropiată de cât cea anterioară; cu alte cuvinte, corențiștii pot să îndepărteze sau să apropie data fixată prin contract ca epocă a încetării lui. Din acest punct de vedere Vivante e întemeiat a zice că prin cuvintele «scadența termenului convenit» trebuie să înțelegem fie epoca fixată prin contract, fie o alta mai apropiată sau mai depărtată, care se va fi convenit între părți; cu alte cuvinte, că, în acest caz, avem a face cu o încetare a contractului convențională (op. cit., No. 1222).

2° *Retragerea uneia din părți, în lipsă de convențiune.* De la început trebuie să relevăm că expresiunea «în lipsă de convențiune» cu care începe aliniatul 2 din art. 373 C. com. nu poate avea înțelesul, că între părți n'ar fi intervenit o convențiune relativă la contractul de cont curent; o atare convențiune, un atare contract trebuie să existe, căci altfel n'ar avea nici o rațiune încetarea lui. Ceea ce legiuitorul a voit să aibă în vedere, a fost ipoteza când în contractul de cont curent nu există nici o clauză relativă la durata lui; pentru această ipoteză dispune, că prin retragerea uneia din părți contractul iarăși va înceta de drept prin simpla manifestare a voinței aceluia, fără a mai fi necesitate de intervenirea justiției, în tocmai precum ar înceta prin ajungerea la termenul prevăzut în contract. În doctrina italiană provoacă o vie discuțiune soluțiunea, ce a dat o legiuitorul italian, și după el și legiuitorul nostru, unei controverse iscată înaintea promulgării codicelui din 1882, nu numai înaintea

(*) Vezi *Curierul Judiciar* din 1903, No. 35, 36, 40, 42, 46 și 47; din 1904, No. 26, 31, 34, 43, 67, 68; din 1905, No. 20, 22, 25, 34, 37, 46, 47, 59, 61, 66, 69, 76; din 1906, No. 12, 18, 34 și 36.

instanțelor judecătorești, dar chiar în sânul comisiunii întocmită, pentru elaborarea proiectului preliminar; și anume: dacă poate fi permis unui corentist ca fără motive plausibile și numai după unica lui voință să facă să înceteze contractul de cont curent, legătură juridică creată prin voința a două părți contractante; și aceasta independent chiar de faptul că părțile vor fi stipulat un termen pentru durata contractului. Legiuitorul a admis numai în parte soluțiunea afirmativă; și a prescris, că dacă nu ar exista stipulat vre-un termen, retragerea uneia din părți va provoca de drept încetarea contractului. Guarini și Supino aprobă dispozițiunea, pentru motivul că din moment ce părțile nu și-au manifestat nici o voință contrarie la formarea contractului, ele au înțeles că vor să rămână cu totul libere asupra alegerii momentului, când să nu mai continue operațiunile, chiar dacă uzurile comerciale ale Italiei ar fi altfel; și această soluțiune cu atât mai mult se impune, cu cât contractul de cont curent fiind întemeiat pe încrederea ce trebuie să o inspire un corentist celui-l'alt corentist, trebuie să se ia în considerațiune că sunt nenumărate împrejurările, cari pot face să dispară această încredere reciprocă. La aceste considerațiuni, se mai poate adăogi și maxima: «*Quod sine die debetur, statim debetur*» invocată de Dalamarre și Lepoitoin, precum și de Teitu, în Franța.

Profesorul Vidari (op. cit., No. 4663) combate cu multă insistență această teorie; căci în primul loc nu se poate face în specie nici o aplicațiune a maximei citate, de oare-ce știut este, că pe tot timpul cât durează contractul de cont curent și se închide contul, nu poate fi vorba de raporturi de creditor și debitor între corentiști; și întru cât maxima menționată se referă numai la raporturi de creanțe, ce realminte se datoresc fără termen hotărît, ar fi prea curios ca de la un fapt nerealizat încă și care poate nici se va realiza, să se traga consecință, în care tocmai se presupune realizarea lui; «nici un principiu de drept său de lege nu poate face să fie exigibil, ceea ce nu se datorește, sau să fie datorit acum, ceea ce nu e încă exigibil». Se mai pretinde apoi că contractul de cont curent se întemeiază pe încrederea unui corentist în cel-l'alt corentist, și că prin urmare ori de câte ori cel întâiu va pierde această încredere în cel de al doilea din ori-ce împrejurări, contractul nu ar mai avea rațiunea de a fi; dar oare numai contractul de cont curent are ca element constitutiv și încrederea dintre părți? Oare, ori-ce contract în care obligațiunea unuia este subordonată strecurării unui termen nu reclamă necesitatea încrederii în acel cui s'a concedat termenul? S'ar putea oare susține, că o

simplă afirmațiune a celui ce a acordat termenul, că și-a pierdut încrederea, să fie suficientă pentru a se declara exigibilă obligațiunea? Evident nu, căci nu trebuie a se confunda contractele, care se întemeiază în întregime numai pe încredere, ca mandatul, cu acele în care acest element nu e exclusiv și nici preponderent, ca în contractul de cont curent, unde pe lângă concesiunea de credit reciproc mai figurează și constituirea rimeselor, ce sunt adevărate garanții în mâinile primitivului lor. În definitiv, citatul profesor tăgăduiește unui corentist dreptul de a face să înceteze după bunul său plac contractul de cont curent, ce n'ar avea un termen hotărît, chiar dacă ar încunoștiința pe cel-l'alt corentist, afară dacă uzurile locului ar permite.

Caluci de asemenea recunoaște, că soluțiunea legiuitorului nu este cea mai întemeiată; și de ar fi să se refacă legea ar susține, că un corentist are dreptul de a face să înceteze operațiunile, fie că contractul e fără termen, fie că părțile au fixat epoca încetării lui, dacă ar justifica, că prin continuarea operațiunilor s'ar expune la pericole și daune; și din contra, încetarea contractului nici într'un caz nu poate fi provocată prin bunul plac al unuia dintre corentiști, căci un contract bilateral nu încetează prin voința numai a uneia dintre părțile contractante, fără ca aceasta să justifice, că pericolul ce-l amenință este real, ceea ce-l determină a provoca încetarea contractului. Iată părerea doctrinei cu privire la soluțiunea legiuitorului. Cu toată această critică însă, față cu textul legii și față cu discuțiunea urmată în sânul comisiunii întocmită pentru elaborarea codului comercial italian, și mai cu seamă față cu adăogirea cuvintelor: «în lipsă de convențiune», cari nu erau la început, nu poate fi nici o îndoială asupra soluțiunei admise de legiuitorul italian, în cât trebuie să recunoaștem că și la noi se va rezolvi în același mod chestiunea, căci nu s'a făcut textului nici o modificare de către legiuitorul nostru.

Această soluțiune însă, în afară că nu e tocmai cea juridică, dar e și foarte periculoasă pentru interesele comerțului, de oare ce ea poate fi un isvor de nenorocire pentru corentist și o armă ucigătoare în mânele celui cu care el a contractat; în adevăr, corentistul ce voaște a ruina pe cel-l'alt corentist pândește ocaziunea favorabilă pentru scopul său și, în momentul cel mai critic, aruncă denunțarea contractului; în consecință retrage creditul acordat corentistului său, care rămâne surprins cu lichidarea contului și cu cererea de plată efectivă a saldului; pus în imposibilitate de a face față cererii din cauza vre-unei situațiuni excepționale, în care se găsește, el își vede apărând

ruina întreprinderii sale, poate numai din cauza relei voinți a aceluia cu care a încheiat contractul de cont curent. Statul italian a avut cel înțitii ocaziunea a culege roadele acestei dispozițiuni periculoase la un scurt interval după aplicațiunea codului comercial din 1882; căci «Creditul mobilier», bancă, ce numai în streinătate dispunea de un credit de 50—60 milioane, căzu grație faptului că «Comptoir national d'Escompte» din Paris, îi ceru de o dată în August 1893 garanții pentru acoperirea soldului rezultat din contractul de cont curent, ce exista între ambele bănci. Această cerere, care de nu era satisfăcută imediat provoca denunțarea contractului, străbătu piețele financiare cu iuțea fulgerului; mai toți capitaliștii cu care lucra «Creditul mobilier» treptat, treptat își lichidară conturile și reclamară saldu-rile; Disconto-Gesellschaft, Warschauer, Krauf, Ladenburg, Schröder împreună cu «Comptoir national d'Escompte» reprezentați singuri un credit aproape de 6000000 lei, ce trebuia achitați; imposibilitatea, în care s'a găsit „Creditul mobilier“ a provocat căderea lui. (Vivante, op. cit., pag. 218, nota 53). Din acest punct de vedere Calucci e bine inspirat, când zice, că de ar fi vorba de «lege ferenda» ar propune, că de aceleași norme, de care a fost călăuzit legiuitorul pentru închiderea contului dintr'un contract de cont curent, să se conducă și în cazul când regulamentează încetarea acestui contract; cu atât mai mult cu cât nu poate fi «încetare» a contractului fără „închiderea“ a contului.

În or ce ipoteză însă, pentru ca contractul să în ceteze prin retragerea unui corentist în lipsă de convențiune, trebuie neapărat din partea acestuia o manifestație clară a voinței sale, că vrea să se retragă; or ce declarație confuză, necategorică sau susceptibilă de a fi altfel interpretată, nu poate avea drept consecință încetarea contractului. Interpretarea, în acest caz, trebuie să se facă în contra celui ce pretinde încetarea; căci, după cum am văzut, s'ar putea întâmpla, ca denunțarea să producă rezultate prea funeste pentru cel-l'alt corentist, care e deci obligatul din contractul de cont curent.

Cu privire la această cauză de încetare a contractului, când nu s'a fixat nici un termen prin convențiune și un corentist și-a manifestat voința de a se retrage, Vivante are o părere cu totul specială și crede, că nu se poate proceda la lichidațiune și nici nu se poate cere plata soldului de cât sau la epoca hotărâtă prin contract pentru închiderea contului sau la finele anului solar (lăsând la o parte uzurile, despre care nu aminteste legiuitorul nostru). Această părere și-o întemeiază pe faptul că închiderea contului, fie că urmează

încetării contractului, este reglementată prin art. 347 C. com. italian, corespunzător art. 372 C. com., unde se fixează anumit data, când poate avea loc. Soluțiunea propusă nu ni se pare de loc justificată. Din punctul de vedere rațional ea trebuie înlăturată, căci în ce situațiune s'ar găsi corentiștii după soluțiunea propusă? Ei nu pot continua operațiunile, de oare-ce contractul a încetat, și nu pot nici lichida, căci n'a sosit încă termenul închiderii contului; cu alte cuvinte, totul ar trebui să rămână în suspensie până la epoca fixată prin contract, ca să se închidă contul, sau până la finele anului; dar care e textul, care să propună această abatere de la elementul natural al dezvoltării comerciale „celeritatea operațiunilor“ fie cu privire la formarea lor, fie cu privire la lichidarea lor; și aceasta mai cu seamă într'o legislațiune, unde de multe ori pentru a asigura mersul normal, adică grabnic, al tranzacțiunilor comerciale, se face abstracțiune chiar de unele principii proteguitoare ale echității, ca de ex.: „*contra non valentem agere non curriet praescriptio*“. Și apoi lichidațiunea e o consecință necesară a încetării contractului, de oare ce prin ea se determină soldul, scopul final al contractului; cum s'ar putea oare împedica producerea ei? Se răspunde că se va face mai târziu! dar aceasta în realitate însemnează că voim a înlocui textul legii cu privire la denunțarea contractului, de nu e stipulat nici un termen, printr'un alt text, care ar da drept corentistului de a cere încetarea lui *numai* la epoca fixată pentru încheierea contului; căci dacă soldul nu poate fi cerut mai înainte și dacă lichidațiunea nu se poate efectua, totul se reduce numai la neconstituirea pe viitor a rimeselor. Să nu uităm însă adevăratele norme stabilite și recunoscute de doctrină, și în special chiar de Vivante: că «rimesele sunt facultative și nu obligatorii», și că «ele constituesc adevărate garanții pentru primitorul lor». Prin încetarea contractului, corentistul, ce l'a denunțat, pe de o parte nu mai poate face rimese, ceea ce chiar de nu ar fi încetat contractul, putea să nu le facă; iar pe de altă parte nu mai poate primi rimese, ceea ce însemnează, că este lipsit de garanții; dar, în atarî împrejurări, situațiunea lui e mai rea de cât dacă contractul nu ar fi încetat prin manifestația voinței sale; aceasta nu poate fi rațional. Vivante însă, pentru a motiva părerea sa, invoacă textul art. 347 corespunzător art. 372 C. com., care regulează închiderea contului; însă acest text nu poate fi invocat în sensul propus, căci în primul loc în proiectul preliminar al codicelui italian nici nu se făcea o deosebire caracteristică între «chiusura» și «scioglimento», ceea ce rezultă din modul cum era redactat acest articol în șe-

dința din 16 April 1870: „*Il conto corente e chiuso di diritto* nei casi sequenti: 1° Pel de corrimento del termine courennto fra le parti; ed in mancanza di convenzione, di quello stabilito dagli usi locali, ed in mancanza anche di questi decorso un anno della prima operazione». Această primă redacțiune se modifică apoi prin suprimarea uzurilor locale, și numai târziu după o trecere de zece ani se întocmi textul actual, unde mai întâi se ved modificata expresiunile «*Il conto corrente e chiuso di diritto*» în acele de: „*Il contratto di conto corente e sciolto di diritto...*“ Din schimbarea acestor cuvinte rezultă, că legiuitorul italian a voit a reglementa prin art. 273 *cazurile de încetare de drept* ale contractului de cont curent, care se înțelege de la sine, produc în acelaș timp și închiderea contului curent. Dar închiderea contului curent, după cum am văzut, poate avea loc nu numai când contractul încetează, ci și în timpul activității acestuia; despre atare închidere se ocupă în o dispozițiune specială, hotărând că se vor efectua la termenele stabilite prin convențiune saū la finele anului. Ambele aceste două texte trebuiesc să se completeze unul pe altul în acest sens, că dacă este vorba de termenul, când are loc închiderea contului, trebuie să facem deosebire între închiderea contului ce a precedat încetarea contractului, adică o lichidare parțială, care e regulată de art. 347 Cod. italian corespunzător art. 372 C. com., și între închiderea contului ce a urmat după această încetare a contractului, adică o lichidare definitivă, când termenul e regulat de art. 348 C. ital. corespunzător art. 373 cod. com.; din contră, dacă este vorba de formele și efectele închiderii contului și lichidarea diferinții, ambele închideri sunt regulate de aceleași norme, ținându-se în seamă neapărat deosebirea naturală dintre cele două specii ale închiderii contului. Dacă ne îndepărtăm de la această soluțiune, ajungem la concluziuni neraționale. În adevăr, pentru a fi consequent Vivante trebuie să recunoască, că închiderea contului trebuie tot-d'a-una regulată la epocile fixate prin art. 347 Cod. ital.; prin urmare, chiar dacă contractul a expirat prin trecerea termenului și a încetat de drept, încă, și în acest caz, lichidațiunea trebuie să se efectueze tot conform menționatului articol; dar, fiind-că sfârșitul contractului poate să nu coincideze cu epoca închiderii contului, se va strecura un interval oare care până ce va avea loc lichidațiunea saldului; se știe însă că din moment ce contractul încetează, încetează și dobânzile rimeselor, căci începe a curge dobânda saldului; această din urmă dobândă însă începe de la data lichidațiunei; și fiind-că lichidațiunea nu se poate efectua de cât la o dată posterioară, ar rezulta

că valorile în tot acest interval să rămână neproductive, de și nu e imputabilă corentistului creditor absolut nici o culpă; dar această consecință nu o admite nici Vivante, care prefinde, că pentru a nu curge procentele saldului trebuie să fie vre-o omisiune din partea corentiștilor: «Dacă din contra, contractul a încetat de drept și s'a omis facerea lichidațiunei definitive, care trebuie să urmeze încetării, va înceta dobânda rimeselor în particular, fiind că forța producătoare a contractului a încetat, fără ca prin aceasta să înceapă a curge procentele saldului, pentru că acesta nefiind lichidat, nu poate fi considerat ca o creanță lichidă și exigibilă după art. 41 C. com.» (op. cit., No. 1219). În specia de care ne ocupăm, neexistând nici o omisiune și nefiind nici unul dintre corentiștii în culpă, procentele trebuie să curgă, conform acestui text a lui Vivante; cu alte cuvinte, lichidațiunea trebuie să se facă, însă, o dată ce lichidațiunea e făcută, saldul este exigibil și plata lui poate fi cerută. Din acest punct de vedere soluțiunea, ce 'am adoptat, se impune. Ca ultime considerațiuni Vivante mai invoacă și evitarea pericolelor, ce rezultă din o lichidațiune forțată, căci corentiștii n'ar mai utiliza contractul de cont curent fără termen hotărît; precum și soluțiunea analoagă admisă de legiuitor pentru raporturile dintre asociați, când vre-unul dintre aceștia ar înceta de a mai face parte din tovărășie înainte de încetarea contractului. Ambele argumente însă nu pot avea nici o înfrîurire asupra soluțiunei noastre; căci, primul dintre ele constituie o critică adresată legislatorului, care a admis încetarea de drept a contractului prin denunțarea lui de către unul dintre corentiști; iar cel de al doilea argument e relativ la raporturi, care de și au ca bază încrederea, dintre cei ce înființează tovărășia, dar nu are cea mai mică asemănare cu raporturile dintre cei ce au încheiat un contract de cont curent. În adevăr, prin tovărășie se înființează o nouă personalitate juridică, cu un patrimoniu deosebit; obiectul tovărășiei provoacă tranzacțiuni, a căroră realizare poate dura timp mai îndelungat; raporturile dintre asociați produc efecte însemnate față cu terțiile persoane a căroră interese vor putea fi periclitate, dacă s'ar permite intermediata retragere a unui asociat, căruia s'ar restitui în același timp miza socială. Toate aceste considerațiuni nu numai că lipsesc la contractul de cont curent, dar din contra, unele din ele, ca de ex: interesul terțiilor capătă o libertate, prin care aceștia pot ajunge mai repede la îndestularea drepturilor lor. Nefiind prin urmare aceeași rațiune, nu se poate aplica prin analogie dispozițiunii străine; și nici nu ne putem cătauzi de ele în admiterea soluțiunilor. Noul cod ger-

man prin o dispozițiune specială consacra tocmai soluțiunea noastră, că se poate cere închiderea contului, cu dreptul pentru cel ce o cere la plata saldului rezultat din contract (§ 355).

3. *Falimentul unuia dintre corentiști.* Ultima cauză prevăzută de art. 373 C. com., care produce încetarea de drept a contractului de cont curent este falimentul unuia dintre cei ce au încheiat acest contract; ceea ce e și rațional; căci prin declarațiunea de faliment pronunțată de instanța judecătorească, falitul, în primul loc, pierde dreptul de a dispune și de a-și administra liber bunurile sale, aceasta fiind unul din efectele necesare ale sentinței declarative de faliment; dar dacă falitul nu mai are dreptul nici de a dispune nici de a-și administra bunurile lui e în neputință de a constitui rimese, care după cum se știe, au a trece în proprietatea primitivului; contractul deci va trebui să înceteze din cauza lipsei de alimentare. În al doilea loc, prin declarațiunea falimentului toate datoriile cu scadența obligatorie în sarcina falitului devin exigibile; termenele de care acesta se bucura mai înainte, se perd odată cu pierderea încrederii ce falitul inspira pe piață; dar contractul de cont curent are și el la bază încrederea reciprocă dintre corentiști, încredere, pe temeiul căreia aceștia convin de a nu-și cere valorile rimeselor constituite de cât la închiderea contului; când deci, prin o împrejurare oare-care legală, această încredere reciprocă e sfărâmată și beneficiul termenului este căzut, contractul de cont curent nu mai poate exista, căci plata valorilor trebuie să devină exigibilă, adică să se opereze lichidațiunea și să se determine saldul.

Legiuitorul prin art. 373 C. com. prevede, că falimentul produce încetarea de drept a contractului de cont curent; prin aceasta neapărat el a voit să înțeleagă, că numai falimentul declarat de instanța judecătorească produce un atare efect, dar nu și o cerere de declarațiune în stare de faliment; precum de asemenea nu poate provoca încetarea contractului nici simpla încetare a plăților unui corentist, orî cât de notorie ar fi ea, de oare-ce atari situațiuni nu dau naștere nici la «desezisarea falitului», nici la «exigibilitatea creanțelor cu scadența obligatorie în sarcina falitului»; efecte necesare numai a sentinței declarative de faliment. Este adevărat, că textul în origina lui, când a fost redactat de prima comisiune italiană întocmită pentru elaborarea proiectului de codice comercial italian, prevedea că contractul de cont curent încetează de drept și când necomercianții s'ar lasa urmăriți în averea lui imobiliară, căci această urmărire echivalează cu o declarațiune de faliment a unui comerciant, dar în urma discuțiilor urmate acest alineat cu drept cuvânt s'a

suprimat, căci urmărirea imobiliară nu poate fi asimilată în efectele ei juridice cu un faliment declarat.

Din moment ce contractul de cont curent a încetat de drept prin declarațiunea falimentului, nici o rimesă nu mai poate fi constituită, nici o operațiune nouă nu mai poate alimenta contul. Se naște însă întrebarea, dacă un corentist neavând cunoștința de încetarea contractului, ar constitui cu toate acestea o rimesă, care va fi soarta ei? trebuie anunțată sau nu? căci după principiile art. 1537 C. com. e valid ceea ce face mandatarul în numele mandantului, atât timp cât nu cunoaște moartea lui sau existența uneia din cauzele ce desființează mandatul? Am avut ocaziunea de a ne mai pronunța contra or-cărei analogii dintre mandat și contractul de cont curent, contract «sui generis», pentru a ne raporta la cele zise și a alătura aplicațiunea or-căror norme stabilite de legiuitor pentru materia mandatului. De altfel chiar situațiunea nu poate prezenta nici o analogie, căci baza validității actelor făcute de mandatar după moartea mandantului este faptul necunoștinței morții acestuia, ceea ce nu se poate întâmpla la contractul de cont curent încetat prin declarațiunea falimentului; căci sentința declarativă de faliment are un efect particular și anume de a fi opozabilă „erga omnes”; deci corentistul se consideră în fața legii, că a luat cunoștința de falimentul celui, cu care a contractat. Din acest punct de vedere nu putem admite distincțiunea făcută de Bosari (op. cit., No. 346) între rimesele constituite de către corentistul falit și acelea ce i s'a constituit lui de către cel-alt corentist, de oare-ce legea declară *nule de drept* toate actele plățile și înstreinările făcute de falit după declarațiunea falimentului; și unde legea nu face distincție, nici interpretul nu are dreptul să o facă. Nulitatea fiind absolută, or care dintre corentiști o poate invoca; prin urmare și corentistul, ce n'a fost declarat falit are atare drept și el va putea revendica rimesele constituite după declarațiunea falimentului. Tot pentru aceleași motive concordatul, ce s'ar încheia de falit cu creditorii săi și care-l repune în capul administrațiunei averii sale, neputând face să dispară declarațiunea falimentului, căci produce numai încetarea acestuia, nu poate avea ca efect continuarea unui contract de cont curent deja încetat de drept prin intervenirea declarațiunei falimentului, ci, în caz când părțile ar conveni să-l continue, el trebuie considerat ca un nou contract de cont curent intervenit între părți (Vivante, op. cit., No. 1224).

În afară de acestea, despre influența falimentului asupra contractului de cont curent ne-am mai ocupat studiind efectele acestui contract, și anume: la nova-

țiunea obligațiunilor constituite rimese *Curierul Judiciar* No. 20/905, la indivizibilitatea operațiunilor *Curierul Judiciar* No. 34 și 37/905, la compensațiune *Curierul Judiciar* No. 46 și 47/905; ne mărginim deci a ne referi.

Observațiune. — Legiuitorul comercial prevede, după cum am zis, numai aceste trei cauze, ca producând încetarea de drept a contractului fără a mai fi nevoie de o declarațiune a justiției; dar se naște întrebarea în doctrină, dacă enumerațiunea aceasta este numai enumerativă sau din contră ea e chiar limitativă? Marghieri adoptă ultima părere, pe când din contra Vidari susține, că legea face numai o enumerare enunciativă, de oare-ce pe lângă cele trei cauze prevăzute de textul legii trebuie să se mai alăture și încetarea comerțului unuia dintre corentiști, fie că acesta s'ar retrage din comerț, fie că și-ar înstreina fondul său comercial; căci în cazul acesta lipsind unul dintre subiectele juridice ale contractului, contractul trebuie să înceteze de drept cel puțin în favoarea celui l'alt corentist. Nu credem însă că soluțiunea lui Vidari e întemeiată; pentru că contractul de cont curent fiind bilateral, el nu poate înceta prin voința unilaterală a uneia dintre părțile contractante, de cât dacă legea o declară formal, precum s'a văzut, că a făcut-o în ipoteza, când nu există un termen hotărât prin convențiune; dar a zice că el trebuie să înceteze de drept prin faptul încetării comerțului unuia dintre corentiști, este a creea pentru acest corentis un mijloc special pentru a ajunge pe cale indirectă la ceea ce nu putea face pe cale directă; și aceasta nu e permis. Soluțiunea contrarie cu atât mai mult trebuie să se impună, cu cât legiuitorul luând în considerațiune fapte cu mult mai grave ca: moartea, interdicțiunea etc., cari pot provoca o perturbare mult mai mare de cât retragerea din comerț a unei persoane oare care, nu a creat pentru atari fapte o încetare de drept a contractului, ci numai o încetare facultativă; „a fortiori“ dar, pentru ipoteza considerată de Vidari nu trebuie să se admită încetarea „ipso jure“; iar argumentul invocat, că acest caz ar lipsi unul dintre subiectele juridice ale contractului, pe lângă că nu e întemeiat în fapt, căci nici calitatea de comerciant nu e o condițiune esențială a contractului și nici ființa corentistului nu dispăre; dar chiar așa de ar fi, cu mult mai mare siguranță s'ar putea zice, că prin moartea corentistului lipsește unul dintre subiectele juridice; și cu toate acestea legea n'a voit, ca contractul de cont curent să înceteze de drept. Din contră, după principiile generale, în contractele sinalagmatice, condițiunea rezolutorie fiind subînțeleasă, din momentul ce corentistul va constata, că cel cu care a contractat s'a retras din

comerț și nu-și satisface obligațiunea luată prin contract, nu va avea de cât să utilizeze calea rezilierii contractului prin justiție, dacă este în interesul său.

V. Dimitriu

(Va urma)

Profesor la Universitatea din Iaș

JURISPRUDENȚĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. I

Andiența de la 21 Martie 1906

Președenția D-lui CH. PHEREKYDE, Președinte

Iordan M. Stoianof cu Memet Seid Bey

Mandatar. — Acțiune intentată de dânsul în numele mandantului, fără a se iscăli în acea acțiune numele său complet. — Dacă acea acțiune poate fi declarată nulă, când el arată precis numele și pronumele mandantului său.

Contract de locațiune. — Dacă rezilierea lui se poate cere fără o punere în întârziere a locatarului.

Ofertă reală. — Depunerea sumei fără a încunoștiința pe creditor. — Dacă o asemenea depunere echivalează cu o ofertă reală.

Termen de plată. — Împlinirea lui într'o zi de sârbătoare. — Dacă debitorul poate amâna plata. — (Art. 69 și 70 Pr. civ.; art. 1429, 1114 și 1079 C. civil și art. 25 din legea asupra drepturilor proprietarilor).

1. *Faptul că un mandatar nu și-a scris complet numele și pronumele său într'o acțiune intentată în numele mandantului, nu e de natură a isbi de nulitate pretențiunea introductivă de instanță, când aceea petiție conține deslușit numele și pronumele mandantului, în numele căruia lucra.*

2. *Cererea pentru rezilierea unui contract de locațiune se poate face și admite fără a fi precedată de o punere în întârziere din partea locatorului, chiar și în cazul când contractul intervenit între părți nu prevede rezilierea de plin drept și fără judecată.*

3. *Simpla depunere a sumei reclamate la casa de depuneri, nu constituie o ofertă reală și nu liberează pe debitor, când creditorul n'a fost pus în măsură să cunoască acea ofertă.*

4. *Împlinirea termenului într'o sârbătoare legală, nu îndreptățește pe debitor să amâne plata până după aceea sârbătoare; așa că, întru cât locatorul nu era obligat să-i facă vre-o somațiune de plată, instanța de fond este în drept de-a nu ține în seamă plata făcută la două zile după termen.*

Decisiunea 145/906. — Respins recursul făcut de Iordan M. Stoianof contra sentinței Tribunalului Constanța cu No. 509/905, dată în proces cu Memet Seid Bey.

Curtea,

Ascultând pe d-nii avocați C. Disescu și Livescu în desvoltarea motivelor de casare;

Pe d. avocat G. Panu în combateri;

Deliberând,

Asupra primului motiv de casare:

«Nulitatea acțiunii ridicate la judele de ocol de și menționată în cartea de judecată No 632/905 și înaintea Trib Constanța

prin concluziunile orale și înscris depuse: totuși nu se vede nici o argumentare făcută prin sentința No 509 deși art 69 și 70 Pr. civ. o declară de drept, astfel Trib. Constanța a săvârșit o omisiune esențială.

Având în vedere că înaintea instanțelor de fond intimatul în recurs a cerut și obținut, în baza legii asupra drepturilor proprietarilor din 1903, rezilierea contractului de locațiune intervenit între dânsul și recurent, și evacuarea imobilului său din str. Oborului;

Considerând că acțiunea introdusă la judecătorul de ocol este semnată de procuratorul intimatului, Teodosiade. fără altă indicație;

Considerând însă că petiția conține numele și pronumele mandantului în numele căruia lucra Teodosiade și împrejurarea că acesta n'a iscălit complet numele și pronumele său nu e de natură a isbi de nulitate petițiunea introductivă de instanță;

Că așa fiind motivul de casare este nefondat;

Asupra motivului al II-lea:

«Pentru ca cererea de reziliere a contractului de închiriere să poată fi admisă, tribunalul de Constanța trebuia să constate: refuzul de plata chiriei, reaua mea credință, culpa mea. Do trina și jurisprudența stabilește: că în lipsă de somație chiriașul poate în tot timpul duratei instanței înlătura cererea de reziliere executând obligația sa.—procedând în alt mod aș fi violat art. 1021, 1429 al. II C. civ și art. 25 din legea proprietarilor desis. Casație I No. 32/92).

Considerând că cererea de rezilierea contractului de locațiune pentru neplată de chirie, spre a fi admisă, în cazul când contractul intervenit între părți nu prevede rezilierea de plin drept și fără judecată, se poate face fără a fi precedată de o punere în întârziere din partea locatorului;

Că așa fiind și acest al doilea motiv de casare urmează a se respinge;

Asupra motivului al III-lea:

«Tribunalul Constanța a săvârșit și un exces de putere alegând că nu m'am conformat art. 1114 și a face ofertă reală; unui mandatar a cărui procură nu'mi era cunoscută și neregulată făcută? Presentarea recipisei de consemnare după 48 ore de la 15 August instanței sesizate, pune în măsură pe reclamant ce nu obținuse nici o hotărâre să cunoască îndeplinirea obligațiunei mele în cât cerința ofertei reale era desăvârșită».

Considerând că simpla depunere a sumei reclamată la casa de depuneri nu constituie o ofertă reală și nu liberează pe debitor când creditorul n'a fost pus în măsură să cunoască acea ofertă;

Că așa fiind motivul de casare urmează a se respinge ca nefondată;

Asupra motivului al IV-lea:

«Termenul de plată prin contract fiind 15 August zi de sârbătoare legală și întru cât creditorul a și lăsat să treacă fără a ne fi pus în întârziere iar prin contract nu s'a prevăzut de drept rezilierea fără a fi necesitate de notificare: noi am fost în termen și la 17 August 1905 și ulterior în celelalte vărsăminte, în cât tribunalul a violat și art. 1079 al II C. civil».

Considerând că împlinirea termenului într'o sârbătoare legală nu îndreptățește pe debitor să amâne plata până după acea sârbătoare și întru cât focatorul nu era obligat să'i facă nici o somație de plată, instanța de fond era în drept de a nu ține în seamă plata făcută la două zile după termen;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. III

Audiența de la 17 Aprilie 1906

Președinția D-lui C. C. ȘTEFANESCU, Președinte

Vasile Fochianu cu Primăria București

Contencios administrativ. — Art. 5 din legea Curții de casație din 1905.—Nu intră în cadrul acestui articol,

procesul intentat unei Primării pe baza unei convențiuni particulare.—Competința instanțelor ordinare

Procesul intentat unei Primării pe temeiul unei convențiuni particulare, în care acea Primărie a figurat ca parte contractantă, este de competența instanțelor ordinare, acestea fiind singure competente de a constata existența și înlăturarea convențiunei ce formează baza procesului.

Un asemenea litigiu, având de obiect îndeplinirea unor obligațiuni ce și-a luat Primăria prin convențiune, nu intră în cazurile excepționale prevăzute de art. 5 din legea Curții de casație din 1905.

Decisiunea 97/906.—Declinat competența de a judeca acțiunea făcută de Vasile Fochianu în contra Primăriei com. București.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Leveanu din partea intimatului asupra declinării de competență;

Pe d-l avocat Atanasovici în combateri;

Deliberând,

Asupra incidentului de incompetență, ridicat de Primăria Comunei București:

Având în vedere că această Curte este investită cu cercetarea acestui proces în urma adresei Tribunalului de Ilfov s I cu No. 44888 din 9 Noembrie 1905;

Având în vedere acțiunea intentată de Vasile Fochianu înaintea Tribunalului Ilfov s I, prin petițiunea înregistrată la No 20618 din 8 Maiu 1904, contra Primăriei comunei București, precum și suplimentul de acțiune prezentat la acea instanță în ședința de la 17 Noembrie 1904;

Având în vedere sentința No. 506/905 prin care zisul Tribunal și-a declinat competența de a judeca procesul și a trimis dosarul cauzei acestei secțiuni, întemeindu-se pe dispozițiunile art. 5 lit. j al. III din legea organică a Curții de casație;

Considerând că acțiunea de față se întemeiază pe o convențiune particulară intervenită între reclamantele Vasile Fochianu și Primăria comunei București, și are de obiect cererea reclamantului, ca să se condamne suse numita Primărie: său să îndeplinească obligațiunile ce și-a luat prin convențiune, său să plătească daune-interese;

Considerând că pe cât timp Primăria comunei București este chemată în judecată în virtutea unei convențiuni particulare ca parte contractantă, instanțele ordinare sunt competente de a deslega litigiul dintre părți, ca unele ce singure sunt competente de a constata existența și înlăturarea convențiunei ce formează baza procesului;

Că așa fiind, cererea reclamantului nu intră în cazurile excepționale prevăzute de art 5 din legea Curții de casație și prin urmare această Curte cată a și declina competența.

Pentru aceste motive, Curtea, declină competența, etc.

RESUMAT DE JURISPRUDENȚA STRAINA

Curtea de casație din Franța, 8 Decembre 1905.

Ipotecă.—Obligație.—Subrogație.—Plată.—Tertiu detentor.—Recursul tertiuului detentor care a plătit datoria întreagă. — Art. 875, 1214, § 1 și 2033 C. fr. (778, 1052, 1053 § 1 și 1674 C. rom.).

Terțiuul detentor a unuiu din imobilele ipotecate, care a plătit totalitatea datoriei, nu poate să-și

exercite recursul său contra detentorilor altor imobile ipotecate, de cât în proporție cu valoarea comparativă a tuturor imobilelor grevate de ipotecă.

(Din *Pand. Périod.* 1905. 1. 146. și *Revue du Notariat*, anul 1906, p. 369, No. 12483).

Observație.—Chestiunea judecată prin decizia a cărui sumariu s'a reproduș mai sus este controversată. Părerea generală este însă cea admisă de Curtea de casație din Franța, din cauza identității de situație a diferiților detentori și a necesității de a se înlătura acțiunile lor subrogatorii. Veđi în acest sens, Aubry et Rau, IV, § 321 p. 188 (ed. a 4-a) și p. 309 (ed. a 5-a); Troplong, *Privil. et hypothèques*, III, 788 ter; Grenier, *Hypothèques*, II, 494; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, III, 2178, p. 402, 403 (ed. a 2-a); Colmet de Santerre, V, 197 bis VII urm.; Larombière, *Oblig.*, III, art. 1251, No. 29; Duranton, XII, 162 urm.; Planiol, II, 3270 (ed. a 3-a); Mourlon, *Subrogation personnelle*, p. 74; T. Huc, VIII, 78; Trib. Villefranche, D. P. 64. 1. 217 (sub cas.). — *Contrà*: L. Thézard, *Privil. et hypothèques*, 174, p. 240 urm. (ed. din 1880); Laurent, XVIII, 128; Gauthier, *De la subrogation*, 469 urm. (N. R.)

Curtea de apel din Douai, 26 Iulie 1905.

Legat făcut unei persoane nedeterminate. — Nulitate.

Este nulă ca nedeterminată, în privința persoanei legatarului, dispoziția testamentară astfel concepută: «Las suma de rudelor mele sărace, pe care le-aș fi uital».

(Din Sirey, 1906. 2. p. 78).

Observație.— Arătarea precisă a legatarului este o condiție esențială a validității legatului (C. Nancy, Sirey, 89. 2. 5). Persoanele necerte sunt deci incapabile de a primi un legat, pentru-că nu se poate ca testatorul să facă o liberalitate, fără a se ști cui ea este adresată.

Toată dificultatea este numai de a se ști ce trebuie să se înțeleagă prin persoane necerte. Atât doctrina cât și jurisprudența sunt aproape unanime pentru a decide că, prin *persoane necerte*, trebuie să se înțeleagă toate acele a căror individualitate nu este nici actualmente determinată, nici susceptibilă de a fi determinată prin îndeplinirea unui eveniment anume arătat în testament. Judecătorii sunt deci în drept de a aprecia cine este beneficiarul unui legat. (Trib. Mende și C. Nîmes, Sirey, 1904. 1. 69). Ei nu pot însă, în principiu, să culegă de cât din însuși testamentul elementele de natură a stabili cine este adevăratul legatar (Cas. fr. Sirey, 1901. 1. 271;

Sirey, 1904. 1. 277). Veđi asupra persoanelor necerte în materie de legate, D. Alexandresco, t. IV, p. 53 urm. (N. R.)

Curtea de casație din Franța, 16 Ianuar 1906.

Divorț — Insultă gravă. — Acuzație nedreaptă de adulter — Art. 212 C. civ.

Bărbatul care impută soției sale faptul că ar fi comis un adulter, se face culpabil către ea de o insultă gravă de natură a-i permite să ceară divorțul, dacă el nu poate dovedi faptele imputate; și aceasta chiar atunci când el s'ar fi dezistat de la acțiunea sa.

(Din Sirey 1906. 1. 120).

Observație.— O acuzație de adulter, nejustificată cu doveđi serioase, și făcută mai ales cu rea credință, fie chiar în procesul de divorț, constituie necontestat o insultă gravă⁽¹⁾; și atât codul Calimach (art. 122) cât și codul Caragea (partea III, capit. 16, art. 6, lit. i) dispun anume că însușirea se desface când bărbatul pârind pe femeie la judecătorie ca precurvă, n'a putut să dovedească algația sa. Aceeași dispoziție se vede atât în codul lui Andronaki Donici⁽²⁾, cât și în pravila lui Matei Basarab (glava 216). «Bărbatul deși va prepune muerea înaintea judecății sa într'alt loc că e curvă, ștece această pravilă, și nu va putea cu marturii credincioase să dea pe față curvia ei, atunci are voe muerea să-l lase ca pe un prepuitor al ei».

Tot astfel ar fi și o acuzație de omor, de furt sau de alte fapte pedepsite de lege.

După vechiul cod prusac (*allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten*) și îmbrățișarea din partea unuia din soți a unei profesiuni infamante era o cauză de divorț. «*Wenn ein Ehegatte ein schimfliches Gewerbe ergreift, so kann der Andere auf die Scheidung antragen*» (art. 707, II, I, s a 8, *von Trennung der Ehe durch richterlichen Anspruch*).

Această din urmă soluție ar putea fi admisă și în dreptul nostru, cu toată lipsa unui asemenea text.

D. Alexandresco

⁽¹⁾ Cpr. Laurent, III, 193; Arntz I. 492 p. 255; Demolombe, IV, 387; Fremont, *Divorce*, 117; Aubry et Rau V, § 491, p. 175; Willequet, *Divorce* p. 65; Neagu, I p. 433, No. 44 urm.; C. Caen și Pau, Sirey, 80. 2. 317; D. P. 81. 2. 183; Sirey, 1901 2. 34. Dar dacă bărbatul nu și-a pârît femeia din răutate, ci din cauza unor aparente înșelătoare, plângerea sa nu mai constituie o insultă gravă. Cpr. C. Pau și Paris, D. P. 71. 2. 129; D. P. 72. 5. 403. No 14; Répert Sirey, v^o *Divorce*, 271; Trib. Neamț. *Curierul judiciar* din 1904. No. 6.

⁽²⁾ Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 15 din capit. 30 a acestui cod (logodnă și cununie): «Când bărbatul va porni pără asupra femeii că precurvește și nu o va dovedi poate femeia să ceară despărțenie».